

Våronn under ulaglige forhold



Randi Berland Frøseth, Anne Kari Bergjord Olsen og Lasse Weiseth, NIBIO
randi.froseth@nibio.no

Våronna utgjør ei kritisk fase i dyrkingen av vårkorn. Utsatt såtid reduserer avlingsutbytte, mens bearbeiding av våt jord ødelegger jordstruktur og hemmer plantevekst.

Mange arbeidsoperasjoner skal utføres på kort tid for å lage et godt såbed. Det er viktig å så kornet så tidlig som mulig når jorda er laglig for jordarbeiding. Jorda er laglig når den har tørket så mye at den kan bearbeides med ønsket resultat, dvs. med lite energiforbruk og uten klumpdannelse, hjulsluring eller pakking av dypere jordlag. Et klima med økt nedbørmengde og –intensitet medfører at tidsperioden der jorda er laglig for våronn er svært kort enkelte år, eller at jorda forblir fuktig så lenge at man blir tvunget til å så ved ulaglige forhold. Behov for forenklet våronn oppstår først og fremst når:

- 1) Det har kommet så mye nedbør at jorda ikke tørker tilstrekkelig, og det haster med å få sådd kornet hvis det skal kunne bli modent. Da er det spesielt viktig med lett redskap for å unngå jordpakking.
- 2) Jorda er laglig, men mye nedbør i vente gjør at en må forenkle våronna. Da trengs det utstyr med stor kapasitet eller utstyr som gjør det mulig med færre antall arbeidsoperasjoner.

I begge tilfeller har det mye å si om jorda er bearbeidet om høsten eller ikke, og hvilken jordtype en har. Tidligere forsøk med redusert jordarbeiding har hovedsakelig blitt gjennomført ved laglige jordforhold. Vanskelig våronn i Trøndelag i 2015 medførte rundt 350 søknader om avlingsskadeerstatning. Flere prøvde å forenkle

våronna med ulike kreative løsninger. Noen lyktes, mens andre mislyktes. Gårdbrukere, rådgivere og forvaltning etterlyser mer kunnskap om alternative metoder for våronn under ulaglige forhold for å kunne opprettholde kornproduksjonen også i klimatisk vanskelige år.

«Våronn plan B» er et utviklingsprosjekt som har som mål å gi anbefalinger for alternative våronnstrategier for korndyrking, tilpasset ulik jordtype og ulik laglighet av jorda. Gjennom feltforsøk i 2017 og 2018 på leirjord og sandjord hos NIBIO Kvithamar i Trøndelag testes ulike aktuelle metoder og redskap for forenklet våronn ved laglige og mindre laglige jordforhold med hensyn til effekt på kornavling og jordstruktur. Feltforsøkene inkluderer både redskap som kan bidra til redusert kjørelastning ved ulaglige forhold og redskap som kan bidra til å redusere antall operasjoner og dermed nødvendig tidsbruk i en hektisk våronnsperiode. I tillegg gjennomføres det nå en spørreundersøkelse blant kornprodusenter i Trøndelag for å innhente og videreformidle deres erfaringer med forenklet våronn og tilpasning av jordarbeiding med tanke på endret klima.

Prosjektet «Våronn plan B» gjennomføres i 2017–2019 og er finansiert av Klima- og miljøprogrammet i Landbruksdirektoratet og Fylkesmannen i Trøndelag. Felleskjøpet Agri bidrar med redskap til utprøving. NIBIO er ansvarlig for prosjektets gjennomføring. Mer informasjon om prosjektet finnes her: <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/miljo-og-okologisk/klima-og-miljoprogrammet/prosjekter-2013/klimatilpasning/v%C3%A5ronn-plan-b>